

Oryantiring Sporcularında Ekosentrik, Antroposentrik, Antipatik Yaklaşımların Rekreasyon Fayda ile İlişkisi*

The Relationship Between Recreation Benefit And Ecocentric, Anthroposentric, Antipatic Approaches in Orienteering Athletes

Suat KARAKÜÇÜK¹, Tebessüm AYYILDIZ DURHAN¹, Beyza Merve AKGÜL¹,

Kenan AKSIN¹, Ali Selman ÖZDEMİR²

¹Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

ksuat@gazi.edu.tr, tebessum@gazi.edu.tr

bmakgul@gazi.edu.tr, kenanaksin@gmail.com

²Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ozdemiraliselman@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 27.06.2019

Yayına Kabul Tarihi: 24.09.2019

ÖZ

Bu araştırmanın amacı oryantiring sporcularının ekosentrik (doğa merkezli), antroposentrik (insan merkezli) çevre ve çevrenin korunmasına yönelik antipatik tutumlarını incelemek ve rekreasyona yönelik fayda ile ilişkisini belirlemektir. Araştırmaya ulusal düzeyde yarışmalara katılan lisanslı kulüp sporcularından oluşan ve kolayda örneklem yoluyla seçilen 294 oryantiring sporcusu katılmış, veriler Thompson ve Barton (1994) tarafından geliştirilen, Erten (2007)'nin Türkçeye uyarladığı "Ekosentrik, Antroposentrik ve Çevreye Yönelik Antipatik Tutum Ölçeği" ve Akgül, Ertüzün ve Karaküçük'ün 2018 yılında geçerlik güvenirlik çalışması yaparak Türkçeye uyarladıkları "Rekreasyon Fayda Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistikler, bağımsız tek örneklem testi, tek yönlü varyans analizi ANOVA testinden, grup içi karşılaştırmalar için Tukey(HSD-LSD) testinden ve Pearson Korelasyon testinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada çevre tutumu için .84, rekreasyon fayda için .95 iç tutarlılık katsayısı elde edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda oryantiring sporcularının Katılımcıların çevreye yönelik antroposentrik tutumları en yüksek ortalamayı elde etmişken (44,19± 8,87), ekosentrik tutum puanlarının ortalamaya yakın olduğu (65,30±8,24), antipatik tutum puanlarının ise ortalamanın altında (25,69±13,66) kaldığı belirlenmiştir. Rekreasyon fayda ölçeğine bakıldığında orta düzeyde rekreasyon fayda puanı (103,35±13,78) sergileyen katılımcılar, en yüksek fayda puanını fiziksel (30,27±4,40), en düşük fayda alt boyut puanını ise psikolojik alt

* **Alıntılama:** Karaküçük, S., Ayyıldız-Durhan, T., Akgül, B.M., Aksin, K., ve Özdemir, A.S. (2019). Oryantiring sporcularında ekosentrik, antroposentrik, antipatik yaklaşımların rekreasyon fayda ile ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 1263-1288.

boyutta (34,49±4,95) elde etmiştir. Rekreasyon fayda ölçeğinde ise orta düzeyde rekreasyon fayda puanı sergileyen katılımcılar, en yüksek fayda puanını fiziksel, en düşük fayda alt boyut puanını ise psikolojik alt boyutta elde etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcıların eğitim düzeyi, algıladıkları gelir düzeyi, günlük boş zaman süreleri ve oryantiring yapma süreleri ile çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutumlar ve rekreasyon fayda ölçeği arasında anlamlı farklılıklar saptanmışken cinsiyet değişkeni ile ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bulgulara göre, katılımcılardan eğitim düzeyi ortaokul ve altı olanların, gelir durumunu kötü olarak niteleyenlerin, günlük boş zaman süresi diğer gruplara oranla daha yüksek olanların antipatik tutum puanları, lisans ve üzeri eğitim düzeyinde olan katılımcıların ve oryantiring sporunu en uzun süre yapan katılımcıların ekosentrik tutum puanı, gelir durumunu iyi olarak niteleyenlerin psikolojik fayda alt boyut puanları diğer gruplara oranla daha yüksek olarak saptanmıştır. Aynı zamanda çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutum ve rekreasyon fayda ölçekleri arasında yapılan pearson korelasyon analizine göre çevre tutumu ile rekreasyon fayda arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Araştırma sonucunda eğitimin, gelirin ve oryantiring sporunu daha uzun süre yapmanın bireylerin çevreye yönelik tutumlarını değiştirebileceği, aynı zamanda psikolojik açıdan rekreasyonel fayda elde edilmesinde gelirin rekreasyon fayda düzeyi değiştirebileceği araştırma sonucunda ifade edilebilir.

Anahtar Sözcükler: Oryantiring, Çevre Tutumu, Rekreasyon Fayda

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the antipathic attitudes of the orienteering athletes towards the protection of the ecocentric (nature centered), anthropocentric (human centered) environment and the environment, and to determine its relationship with benefit through recreation. The study included 294 orienteering athletes, selected by random sampling, from licensed club athletes participating in competitions at national level. The data were obtained by "Ecocentric, Anthropocentric and Antipathic Attitude Towards Environment Scale which is developed by Thompson and Barton (1994) and was adapted to Turkish by Erten (2007). And the Recreational Benefit Scale is used, was developed and reliability studies in the Turkish version by Akgül, Ertüzün and Karaküçük (2008). In the analysis of the data, descriptive statistics, independent single sample test, one-way ANOVA test, Tukey (HSD-LSD) test for in-group comparisons and Pearson Correlation test were used. In this study, .84 for environmental attitude and .95 internal consistency coefficient for recreation benefit were obtained. As a result of the analyzes, the anthropocentric attitudes of the orienteering athletes had the highest average (44,19 ± 8,87), while the ecocentric attitude scores were close to the average (65,30 ± 8,24) and the antipathic attitude scores were below the average (25, 69 ± 13,66). When the recreation benefit scale is examined, participants who exhibit a moderate recreation benefit score (103.35 ± 13.78) have the highest benefit score in the physical (30.27 ± 4.40) and the lowest benefit subscale score in the psychological subscale (34,49) ± 4,95). On the recreation benefit scale, participants with moderate recreation benefit scores received the highest benefit score in the physical subscale and the lowest benefit subscale score in the psychological subscale. According to the findings, significant differences were found between the participants' educational level, perceived income level, daily leisure and orienteering time, ecosentric, anthropocentric and antipathic attitudes towards environment and recreation benefit scale, but no statistically significant difference was found between the gender variable and the scales. According to the findings, the antipathic attitude scores of the participants with lower education level, those with lower income level, those

with poor income status and those with higher daily leisure compared to the other groups, the ecocentric attitude score of the participants with higher education level and those who made the orienteering sport the longest, psychological benefit subscale scores of those who described income as good were found to be higher than other groups. At the same time, according to the pearson correlation analysis between the ecocentric, anthropocentric and antipathic attitude towards the environment and recreation benefit scales, a moderate positive relationship was found between environmental attitude and recreation benefit. As a result of the research, it can be stated that education, income and orienteering sport may change the attitudes of individuals towards the environment for a longer period of time, and it can be stated that income can change the level of recreation benefit in terms of psychological benefit.

Keywords: Orienteering, Environment Attitude, Recreation benefit

GİRİŞ

Yön bulma kavramı ve ihtiyacından doğan oryantiring branşının ilk olarak İsveç'te ortaya çıktığı bilinmektedir. İlk yapılmaya başlandığı yıllarda sadece ordu mensupları yani askerler tarafından yapılmaktaydı. Oryantiring kelimesi ilk defa “bilinmeyen arazileri geçmek” anlamında 1886 yılında kullanılmıştır (Andersson, 2001) Harita ve pusula kullanarak araziye yerleştirilmiş olan hedefleri harita üzerinde verilen sıraya göre en kısa sürede bulmaya/uğramaya dayalı bir doğa sporu olan oryantiringte arazide işaretli bir güzergâh olmadığı için sporcu kendi seviyesine göre hedefler arası istediği rotayı tercih etmekte özgürdür (Aksın, 2019). Başlangıçta doğa sporu olarak ortaya çıkan “oryantiring” etkinliği, günümüzde kapsamı genişlemek suretiyle bir serbest zaman etkinliği olarak rekreasyon ve turizm çerçevesinde yaygınlaşma göstermektedir (Özaltın ve diğ., 2006). Türkiye’de özellikle 21. yy. başlarında sivilleşmeye başlayan ve hızlı bir gelişim gösteren oryantiring sporu, coğrafi yapıya uygun olması sebebiyle önemli bir büyüme göstermiştir. Bu büyümede etkili olan diğer bir faktör ise Türkiye’nin uygun iklim koşullarına sahip olmasıdır (Yıldız, 2015). Söz konusu iklim koşullarını değerlendirmek adına, oryantiring gibi boş zamanlarda yapılan rekreasyonel aktiviteler kullanılırken çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutumların önemi ortaya çıkmaktadır. Ekosentrik düşünce merkezli bir birey, atıkların geri kazanılmasında veya geri dönüşümünde, su ve enerjinin verimli kullanılmasında çevrenin korunmasını ön planda tutarken antroposentrik kişiler; çevreyi, insanların

yaşam kalitesinin yükseltilmesinde ve insanın yaşamını devam ettirmesinde vazgeçilmez olduğu için korumak istemektedirler. Çevrenin korunmasına yönelik itici düşüncelere sahip bireyler çevreye yönelik antipatik tutum geliştirebilmektedir (Erten, 2007). Dolayısıyla çevre kullanımındaki tutum, sürdürülebilir rekreasyon anlayışının temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda bireyler rekreasyonel anlamda katıldıkları aktiviteler vasıtasıyla düzeyini fiziksel, psikolojik, sosyal, eğitimsel, rahatlama, estetik gibi pek çok fayda sağlamakta (Bammel, 1996; Hung, 2012; Heintzman, 2009; Mensink ve ark., 1999; Yue, 2012), bu fayda düzeyi en çok psikolojik, sosyal ve fizyolojik olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında rekreasyonel anlamda yapılan oryantiring aktivitelerine katılan sporcularının ekosentrik (doğa merkezli), antroposentrik (insan merkezli) ve çevrenin korunmasına yönelik antipatik tutumları incelenerek, rekreasyon fayda ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır, aynı zamanda katılımcıların demografik özellikleri ile çevreye yönelik tutumları ve rekreasyonel anlamda elde ettiklerini düşündükleri fayda düzeyleri karşılaştırılarak oryantiring sporcularının çevreye yönelik tutum ve rekreasyon fayda düzeyleri araştırılmıştır. Doğayı kullanarak spor yapan oryantiring sporcularının doğayı kullanımı doğrultusundaki tutumları, sürdürülebilir çevre kullanım açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla oryantiring sporcularının çevreyi sürdürülebilir kullanımı ve bu bağlamda rekreasyonel anlamda elde ettikleri fayda durumunu değerlendirmek amaçlanmıştır. Katılımcıların çevreyi kullanarak gerçekleştirdiği bu faaliyetler çerçevesinde rekreatif olarak yaptıkları oryantiring sporu vasıtasıyla rekreasyonel anlamda belirli bir fayda sağladıkları düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırma bulgularının çevre kullanımını içeren farklı branşlar için de rekreasyonel fayda ve çevre tutumu açısından belirleyici olması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmaya ulusal düzeyde yarışmalara katılan lisanslı kulüp sporcularından oluşan ve kolayda örnekleme yoluyla seçilen 294 oryantiring sporcusu katılmış, veriler Thompson ve Barton (1994) tarafından geliştirilen, Erten (2007)'nin Türkçeye uyarladığı "Ekosentrik, Antroposentrik ve Çevreye Yönelik Antipatik Tutum Ölçeği" ve Ho (2008)

tarafından geliştirilen, Akgül, Ertüzün ve Karaküçük'ün 2018 yılında geçerlik güvenirlik çalışması yaparak Türkçeye uyarladıkları "Rekreasyon Fayda Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada yer alan veri araçlarından olan "Ekosentrik, Antroposentrik ve Çevreye Yönelik Antipatik Tutum Ölçeği", ekosentrik tutumların ölçüldüğü 11 madde, antroposentrik tutumların ölçüldüğü 8 madde ve antipatik tutumların ölçüldüğü 7 madde olmak üzere toplam 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler, "hiç katılmıyorum", "katılmıyorum", "çok az katılmıyorum", "kararsızım", "biraz katılıyorum", "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" yanıtlarının yer aldığı 7'li Likert tipi bir ölçektir. Rekreasyon Fayda Ölçeği ise fiziksel alt boyutta yedi madde, psikolojik alt boyutta sekiz madde ve sosyal alt boyutta dokuz madde ihtiva eden, toplamda 24 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 125 iken en düşük puan 25 olarak belirlenmiştir.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine yönelik yapılan Skewness-Kurtosis, Test of Normality ve Kolmogorov-Smirnov testleri sonrası verilerin normal dağılım gösterdiği belirlendiği için parametrik testler kullanılmıştır. Dolayısıyla verilerin analizinde, betimsel istatistikler, bağımsız tek örneklem testi, tek yönlü varyans analizi ANOVA testinden, grup içi karşılaştırmalar için Tukey (HSD-LSD) testinden ve Pearson Korelasyon testinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada çevre tutumu için .84, rekreasyon fayda için .95 iç tutarlılık katsayısı elde edilmiştir.

BULGULAR**Tablo 1.** Katılımcılara İlişkin Demografik Değişkenlerin Sıklık ve Yüzdeler Dağılımları

	N=(294)		
	Değişken	f	%
Cinsiyet	Erkek	180	61,2
	Kadın	114	38,8
Eğitim	Ortaokul ve altı	60	20,4
	Lise	99	33,7
	Lisans ve üzeri	135	45,9
Gelir	Az	58	19,7
	Orta	134	45,6
	İyi	102	34,7
En uzun süre yaşanılan yer	Kırsal alan	50	17,0
	Kentsel alan	164	55,8
	Metropol	80	27,2
Günlük boş zaman süreniz	1-2 saat	189	64,3
	3-4 saat	65	22,1
	5-6 saat	26	8,8
	7+	14	4,8
Oryantiring yapma süresi	1-2 yıl	150	51,0
	3-4 yıl	74	25,2
	5-6 yıl	35	11,9
	7+	35	11,9

Katılımcıların çoğunlukla erkek (%61,2), lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip (%45,9), gelir düzeylerini orta olarak niteleyen (%45,9), en uzun süre kentsel alanda yaşadığını ifade eden (%55,8), günlük boş zaman süresinin çoğunlukla 1-2 saat olduğunu ifade eden (%64,3) ve oryantiring yapma süresinin ise 1-2 yıl arasında olduğunu belirten (%51,0) bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2. Çevre Tutum ve Rekreasyon Fayda Ölçeklerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	n=(294)			
	Min.	Maks.	\bar{x}	ss
Ekosentrik tutum	23,00	117,00	65,30	8,87
Antroposentrik tutum	8,00	56,00	44,19	8,24
Antipatik tutum	7,00	49,00	25,69	13,66
Rekreasyon fayda	59,00	121,00	103,35	13,78
Fiziksel fayda	15,00	35,00	30,27	4,40
Psikolojik fayda	19,00	42,00	34,49	4,95
Sosyal fayda	21,00	46,00	38,58	5,61

Katılımcıların çevreye yönelik antroposentrik tutumları en yüksek ortalamayı elde etmişken ($44,19 \pm 8,87$), ekosentrik tutum puanları ortalamaya yakın olduğu ($65,30 \pm 8,24$), antipatik tutum puanları ise ortalamanın altında ($25,69 \pm 13,66$) kaldığı belirlenmiştir. Rekreasyon fayda ölçeğine bakıldığında orta düzeyde rekreasyon fayda puanı ($103,35 \pm 13,78$) sergileyen katılımcılar, en yüksek fayda puanını fiziksel ($30,27 \pm 4,40$), en düşük fayda alt boyut puanını ise psikolojik alt boyutta ($34,49 \pm 4,95$) elde etmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni ile Çevre Tutumu ve Rekreasyon Fayda Ölçekleri Arasındaki İlişki

	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	p
Ekosentrik	Erkek	180	64,89	9,78	-1,007	0,315
	Kadın	114	65,96	7,22		
Antroposentrik	Erkek	180	44,63	7,64	1,158	0,248
	Kadın	114	43,49	9,09		
Antipati	Erkek	180	26,82	13,71	1,781	0,076
	Kadın	114	23,92	13,45		
Rekreasyon Fayda	Erkek	180	103,08	13,51	-0,422	0,673
	Kadın	114	103,78	14,25		
Fiziksel Fayda	Erkek	180	30,36	4,35	0,418	0,676
	Kadın	114	30,14	4,49		
Psikolojik Fayda	Erkek	180	34,32	4,91	-0,719	0,473
	Kadın	114	30,14	4,49		
Sosyal Fayda	Erkek	180	34,32	4,91	-0,730	0,466
	Kadın	114	34,75	5,02		

*p<0,05

Katılımcıların cinsiyet değişkeni ile çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutumlarının ve rekreasyon fayda puanlarının karşılaştırıldığı bağımsız örneklem T-testi sonuçlarına göre; cinsiyet değişkeni ile ölçme araçları arasında anlamlı ilişki bulunmazken istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmamasına karşın ekosentrik ve antroposentrik yaklaşımda kadın katılımcıların, antipatik yaklaşımda erkek katılımcıların ortalamaları daha yüksek olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda toplam fayda puanlarında ve sosyal

Fayda puanlarında kadınların; fiziksel ve psikolojik fayda alt boyutlarında ise erkeklerin daha yüksek ortalamalar elde ettiği görülmektedir.

Tablo 4. Çevre Tutumu ve Rekreasyon Fayda Ölçekleri ile Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki ANOVA Testi Sonuçları

	Eğitim	n	\bar{x}	ss	F	p
Ekosentrik	Ortaokul ve altı	60	64,25	7,07	3,839	0,023*
	Lise ^b	99	63,85	9,23		
	Lisans ve üzeri ^a	135	66,84	9,13		
	Toplam	294	65,30	8,87		
Antroposentrik	Ortaokul ve altı	60	45,23	6,73	0,920	0,400
	Lise	99	44,42	7,42		
	Lisans ve üzeri	135	43,55	9,34		
	Toplam	294	44,19	8,24		
Antipati	Ortaokul ve altı ^a	60	37,25	7,74	32,79	0,000*
	Lise ^c	99	22,73	13,23		
	Lisans ve üzeri ^b	135	22,73	13,36		
	Toplam	294	25,69	13,66		
Rekreasyon Fayda	Ortaokul ve altı	60	102,98	10,48	0,046	0,955
	Lise	99	103,65	14,14		
	Lisans ve üzeri	135	103,29	14,86		
	Toplam	294	103,35	13,78		
Fiziksel Fayda	Ortaokul ve altı	60	29,86	3,41	0,694	0,500
	Lise	99	30,09	4,78		
	Lisans ve üzeri	135	30,59	4,50		
	Toplam	294	30,27	4,40		
Psikolojik Fayda	Ortaokul ve altı	60	34,16	3,90	0,205	0,815

	Lise	99	34,68	4,89		
	Lisans ve üzeri	135	34,49	5,41		
	Toplam	294	34,49	4,95		
Sosyal Fayda	Ortaokul ve altı	60	38,95	4,17	0,565	0,569
	Lise	99	38,87	5,63		
	Lisans ve üzeri	135	38,20	6,15		
	Toplam	294	38,58	5,61		

*p<0,05

a>b>c

Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında ortaokul ve altı eğitim grubunda olan katılımcıların antipatik tutumları diğer gruplara göre daha yüksekken, ekosentrik tutuma bakıldığında lisans ve üzerinde eğitim seviyesine sahip katılımcıların diğer gruplara oranla daha yüksek ekosentrik tutum puanı ortaya koydukları gözlemlenmektedir.

Tablo 5. Çevre Tutumu ve Rekreasyon Fayda Ölçekleri ile Algılanan Gelir Değişkeni Arasındaki ANOVA Testi Sonuçları

	Algılanan Gelir	n	\bar{x}	ss	F	p
Ekosentrik	Kötü	58	64,41	7,81	0,429	0,651
	Orta	134	65,70	8,96		
	İyi	102	65,29	9,36		
	Toplam	294	65,30	8,87		
Antroposentrik	Kötü	58	45,34	7,52	1,256	0,286
	Orta	134	43,41	8,35		
	İyi	102	44,54	8,45		
	Toplam	294	44,19	8,24		
Antipati	Kötü ^a	58	30,22	13,59	4,332	0,014*
	Orta ^c	134	24,01	13,02		
	İyi ^b	102	25,33	14,08		
	Toplam	294	25,69	13,66		
Rekreasyon Fayda	Kötü	58	103,70	12,88	2,871	0,058
	Orta	134	101,41	15,68		
	İyi	102	105,70	11,10		
	Toplam	294	103,35	13,78		
Fiziksel Fayda	Kötü	58	30,08	4,33	2,091	0,125
	Orta	134	29,82	4,76		
	İyi	102	30,98	3,86		
	Toplam	294	30,27	4,40		
Psikolojik Fayda	Kötü	58	34,68	4,82	3,187	0,043*
	Orta ^b	134	33,74	5,59		
	İyi ^a	102	35,36	3,91		
	Toplam	294	34,49	4,95		
Sosyal Fayda	Kötü	58	38,93	5,01	2,274	0,105
	Orta	134	37,84	6,22		
	İyi	102	39,36	4,98		
	Toplam	294	38,58	5,61		

*p<0,05

a>b>c

Katılımcıların algıladıkları gelir düzeyi ile çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutumlarının yanı sıra, rekreasyon fayda puanları arasındaki farkların incelendiği tek yönlü varyans analizi Anova testi sonucunda, çevreye yönelik tutum ile katılımcıların algıladıkları gelir düzeyi arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Bu bulgunun yanı sıra, rekreasyon fayda ölçeği incelendiğinde, katılımcılardan gelir düzeyini iyi olarak niteleyenlerin rekreasyon fayda alt boyutlarından psikolojik fayda alt

boyutunda diğer gelir gruplarına göre daha yüksek ortalama elde ettiği ve istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya koyduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 6. Çevre Tutumu ve Rekreasyon Fayda Ölçekleri ile Günlük Boş Zaman Değişkeni Arasındaki ANOVA Testi Sonuçları

	Günlük boş zaman	n	\bar{x}	ss	F	p
Ekosentrik	1-2 saat	189	64,96	8,28	1,550	0,202
	3-4 saat	65	66,29	10,01		
	5-6 saat	26	63,38	10,38		
	7+	14	68,92	7,33		
	Toplam	294	65,30	8,87		
Antroposentrik	1-2 saat	189	44,06	7,58	0,046	0,987
	3-4 saat	65	44,36	8,79		
	5-6 saat	26	44,57	9,20		
	7+	14	44,35	12,42		
	Toplam	294	44,19	8,24		
Antipati	1-2 saat ^c	189	24,58	13,06	2,912	0,035*
	3-4 saat ^b	65	25,56	13,99		
	5-6 saat	26	29,69	15,09		
	7+ ^a	14	33,92	14,62		
	Toplam	294	25,69	13,66		
Rekreasyon Fayda	1-2 saat	189	103,08	13,27	0,171	0,916
	3-4 saat	65	103,64	13,51		
	5-6 saat	26	105,00	17,72		
	7+	14	102,57	15,01		
	Toplam	294	103,35	13,78		
Fiziksel Fayda	1-2 saat	189	30,03	4,41	0,564	0,639

	3-4 saat	65	30,78	3,54		
	5-6 saat	26	30,69	5,58		
	7+	14	30,42	5,58		
	Toplam	294	30,27	4,40		
Psikolojik Fayda	1-2 saat	189	34,50	4,81	0,346	0,792
	3-4 saat	65	34,36	4,97		
	5-6 saat	26	35,19	5,88		
	7+	14	33,57	5,15		
	Toplam	294	34,49	4,95		
Sosyal Fayda	1-2 saat	189	38,54	5,24	0,086	0,968
	3-4 saat	65	38,49	5,85		
	5-6 saat	26	39,11	7,70		
	7+	14	38,57	5,44		
	Toplam	294	38,58	5,61		

*p<0,05

a>b>c

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların günlük boş zaman süreleri ile çevreye yönelik tutumları arasındaki Anova testi sonuçlarına göre; antipatik tutum ile günlük boş zaman süresi arasında oluşan anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu Tukey HSD testi ile incelenmiş, boş zamanını yedi saat ve üzeri olarak niteleyen katılımcıların, günlük boş zaman süresini 1-2 saat ve 3-4 saat olarak niteleyen katılımcılara oranla daha yüksek bir antipatik tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Rekreasyon fayda ölçeği ve günlük boş zaman süresi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 7. Çevre Tutumu ve Rekreasyon Fayda Ölçekleri ile Oryantiring Yapma Süresi Arasındaki ANOVA Testi Sonuçları

	Oryantiring yapma süresi	n	\bar{x}	ss	F	p
Ekosentrik	1-2 yıl ^c	150	63,86	8,80	5,602	0,001*
	3-4 yıl ^b	74	65,68	9,85		
	5-6 yıl	35	65,54	8,06		
	7 yıl ve üzeri ^a	35	70,48	5,36		
	Toplam	294	65,30	8,87		
Antroposentrik	1-2 yıl	150	44,08	7,74	0,118	0,949
	3-4 yıl	74	44,18	7,50		
	5-6 yıl	35	44,94	9,75		
	7 yıl ve üzeri	35	43,91	10,28		
	Toplam	294	44,19	8,24		
Antipati	1-2 yıl	150	25,82	13,67	0,311	0,817
	3-4 yıl	74	25,66	13,00		
	5-6 yıl	35	27,02	13,41		
	7 yıl ve üzeri	35	23,91	15,53		
	Toplam	294	25,69	13,66		
Rekreasyon Fayda	1-2 yıl	150	102,92	13,95	0,552	0,647
	3-4 yıl	74	103,75	14,19		
	5-6 yıl	35	101,91	14,26		
	7 yıl ve üzeri	35	105,77	11,78		
	Toplam	294	103,35	13,78		
Fiziksel Fayda	1-2 yıl	150	30,03	4,45	1,141	0,333
	3-4 yıl	74	30,14	4,61		
	5-6 yıl	35	30,31	4,22		
	7 yıl ve üzeri	35	31,54	3,79		
	Toplam	294	30,27	4,40		
Psikolojik Fayda	1-2 yıl	150	34,46	4,92	1,360	0,255
	3-4 yıl	74	34,75	4,73		
	5-6 yıl	35	33,14	5,95		
	7 yıl ve üzeri	35	35,42	4,34		
	Toplam	294	34,49	4,95		
Sosyal Fayda	1-2 yıl	150	38,43	5,62	0,114	0,952
	3-4 yıl	74	38,85	5,73		
	5-6 yıl	35	38,45	5,85		
	7 yıl ve üzeri	35	38,80	5,30		
	Toplam	294	38,58	5,61		

*p<0,05

a>b>c

Katılımcıların oryantring yapma süresi ile çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutumları ve rekreasyon fayda ölçeği toplam puanları ve alt boyutları arasında yapılan tek yönlü varyans analizi Anova sonuçlarına göre oryantring yapma süresi arttıkça katılımcıların ekosentrik tutum düzeylerinin aynı oranda artış gösterdiği görülmektedir. Buna göre en yüksek ekosentrik tutum puanını yedi yıl ve üzeri oryantring yapanlar elde ederken en düşük ekosentrik tutum puanını 1 ila 2 yıl arasında oryantring ile ilgilenmiş olan katılımcılar elde etmiştir. Rekreasyon fayda ölçeği ve oryantring yapma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Tablo 8. Ekosentrik, Antroposentrik, Antipatik Çevre Tutumu ile Rekreasyon Fayda Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Ekosentrik	Antroposentrik	Antipati	Rekreasyon Fayda	Fiziksel Fayda	Psikolojik Fayda	Sosyal Fayda
Ekosentrik	Korelasyon katsayısı	1						
	Sig. (2-tailed)							
	n	294						
Antroposentrik	Korelasyon katsayısı	,337**	1					
	Sig. (2-tailed)	,000						
	n	294	294					
Antipati	Korelasyon katsayısı	-,091	,291**	1				
	Sig. (2-tailed)	,121	,000					
	n	294	294	294				
Rekreasyon Fayda	Korelasyon katsayısı	,466**	,297**	-,135*	1			
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,021				
	n	294	294	294	294			
Fiziksel Fayda	Korelasyon katsayısı	,457**	,260**	-,157**	,902**	1		
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,007	,000			
	n	294	294	294	294	294		
Psikolojik Fayda	Korelasyon katsayısı	,386**	,234**	-,167**	,930**	,785**	1	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,004	,000	,000		
	n	294	294	294	294	294	294	
Sosyal Fayda	Korelasyon katsayısı	,444**	,319**	-,061	,926**	,739**	,787**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,294	,000	,000	,000	
	n	294	294	294	294	294	294	294

*p<0,05,**p<0,01

Oryantiring sporuyla ilgilenen bireylerin çevre tutumları ile rekreasyon fayda düzeyleri arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Dolayısıyla oryantiring sporcularının çevreye yönelik ekosentrik ve antroposentrik tutumlarının olumlu olmasına paralel olarak rekreasyonel anlamda elde ettikleri fayda düzeyinin de artış gösterdiği ifade edilebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Oryantring sporcularının insan merkezli (antroposentrik), doğa merkezli (ekosentrik) ve antipatik tutumlarının yanı sıra rekreasyon fayda düzeylerinin ve her iki ölçüm aracının birbiriyle olan ilişkisinin incelendiği araştırma bulgularına göre; katılımcıların çevreye yönelik antroposentrik tutumları en yüksek ortalamayı elde etmişken ($44,19 \pm 8,87$), ekosentrik tutum puanları ortalamaya yakın olduğu ($65,30 \pm 8,24$), antipatik tutum puanları ise ortalamanın altında ($25,69 \pm 13,66$) kaldığı belirlenmiştir. Tamamen doğa içinde ve doğa kaynakları kullanılarak gerçekleştirilen oryantiring sporunu yapan sporcuların, doğayla bu kadar iç içe olmalarına rağmen insan merkezli çevre tutumlarının yüksek olması, çevresel duyarlılık bakımından bir sorun olarak değerlendirilebilir. Ayrıca çevresel duyarlılığı ve korumacılığı reddetme veya önemsememe, böyle bir sorunun varlığına inanmama gibi sonuçlar ortaya koyan antipatik tutumun çok az ve belirli oranlarda da olsa bulunması da ayrı bir sorun olarak görülebilir. Nitekim doğa içinde ve çevresel kaynaklar kullanılarak gerçekleştirilen oryantiring sporunu yapan sporcuların, “doğa insana yararlı olduğu süre korunmalıdır” temel anlayışında olan insan merkezli çevre tutumu yaklaşımını ağırlıklı olarak benimsiyor olması düşündürücüdür. Sporcuların eğitim ve çevresel tutuma karşı olumlu tutumları, gerek aldıkları eğitim gerekse toplumsal yaşam etkileri kısmen de olsa antroposentrik yaklaşımı doğurmaktadır denilebilir. Doğa ile uyum yerine doğaya hâkim olma ilkesini benimsemiş olan aydınlanma düşüncesi, insanın bütün canlılardan daha üstün görülmesine yol açmıştır. Bunun sonucunda insan, doğadaki dengelerini gözetmek ve doğa ile uyumlu yaşamak yerine, doğayla arasındaki ilişkiyi salt bir çıkar ilişkisine dönüştürmüştür (Kılıç, 2006). Antroposentrik yani insan merkezli

yaklaşımların benimsenmesinin bu bağlamda düşündürücü bir bulgu olduğu söylenebilir. Bireylerin çevreye ilişkin algılarına yalnızca insan merkezli bakış açısı değil çevre merkezli bakış açısının da eklenmesi gerekmektedir. Çevre ahlakındaki olumlu değişimde, insan ırkından olmayan her şeyin, madde ve kaynakların, hayvan ve bitki topluluklarının yalnızca insanlık için yaratılmadığının anlaşılması önemli bir adım olacaktır. Çünkü insanoğlu da diğer varlıklar gibi doğal ağ ve düzen içinde bir parçadır ve onlarda diğer varlıkların dışında veya üstünde olmayıp bütünün önemli bir parçası olması söz konusudur (Karaca, 2007). Sürdürülebilir çevre adına, çevreyle etkileşim halinde olan sporcuların bu bilinçle hareket edilmesi önem teşkil etmektedir.

Rekreasyon fayda ölçeğine bakıldığında orta düzeyde rekreasyon fayda puanı ($103,35 \pm 13,78$) sergileyen katılımcılar, en yüksek fayda puanını fiziksel ($30,27 \pm 4,40$), en düşük fayda alt boyut puanını ise psikolojik alt boyutta ($34,49 \pm 4,95$) elde etmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcıların eğitim düzeyi, algıladıkları gelir düzeyi ve oryantiring yapma süreleri ile çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutumlar ve rekreasyon fayda ölçeği arasında anlamlı farklılıklar saptanmışken katılımcıların cinsiyet değişkeni ile ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bulgulara göre, katılımcılardan eğitim düzeyi ortaokul ve altı olanların, gelir durumunu kötü olarak niteleyenlerin antipatik tutum puanları, lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip katılımcıların ve oryantiringi en uzun süre yapan katılımcıların ekosentrik tutum puanı, gelir durumunu iyi olarak niteleyenlerin psikolojik fayda alt boyut puanları diğer gruplara oranla daha yüksek olarak saptanmıştır. Aynı zamanda çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutum ve rekreasyon fayda ölçekleri arasında yapılan pearson korelasyon analizine göre çevre tutumu ile rekreasyon fayda arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Araştırma kapsamında eğitimin, gelirin ve oryantiringi daha uzun süre yapmanın bireylerin çevreye yönelik tutumlarını değiştirebileceği aynı zamanda psikolojik açıdan rekreasyonel fayda elde edilmesinde gelirin rekreasyon fayda düzeyi değiştirebileceği ifade edilebilir.

Oryantring sporcularının bu araştırma kapsamında çevreye yönelik insan merkezli, doğa merkezli tutumlarının orta düzeyde olduğu ancak insan merkezli yaklaşımın doğa merkezli yaklaşıma nazaran daha yüksek ortalamaya sahip olduğu bu araştırma sonuçlarına göre, antipatik tutumların ortalamasının altında seyrettiği görülmektedir. Yapılan bu araştırma sonuçlarıyla paralel olarak erkek öğrencilerin antipatik tutum puanlarının yüksek olduğunu ifade eden araştırmalara da rastlanmaktadır (Erten ve Aydoğdu, 2011; Bozdemir ve Faiz, 2018; Kasalak, Yurcu ve Akıncı, 2018). Aynı zamanda insan merkezli ve doğa merkezli yaklaşımda kız öğrencilerin genellikle erkeklere oranla daha yüksek puan sergiledikleri görülmektedir. Karakaya ve Çobanoğlu'nun (2012) yaptıkları araştırmada; İnsanı merkeze alan ve almayan yaklaşımlara göre eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan son sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik bakış açılarının betimlenmesi amaçlanmaktadır. Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan son sınıf öğrencilerinin %85 gibi büyük çoğunluğunun çevreye yönelik bakış açılarının araştırmamızın aksine insanı merkeze almayan yani doğa-merkezli yaklaşımlar yönünde olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda ayrıca kız öğrencilerin erkeklere göre, okul öncesi bölümü öğrencilerinin de diğer bölümlerde öğrenim görmekte olan öğrencilere göre daha doğa-merkezli bakış açılarına sahip olduğu görülmüştür. Karahan'ın (2009) yaptığı araştırma hemşirelik öğrencilerinin ekosentrik, antroposentrik ve çevreye yönelik antipatik tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilirken elde edilen veriler ışığında öğrencilerin ekosentrik tutum puan ortalaması $62,28 \pm 8,33$ antroposentrik tutum puan ortalaması $43,66 \pm 7,48$ ve çevreye yönelik antipatik tutum puan ortalaması $17,88 \pm 8,33$ olarak saptanmış, bu doğrultuda hemşirelik öğrencilerinin ekosentrik ve antroposentrik tutuma sahip olduğu, çevre merkezli yaklaşımın araştırmamızın tersine insan merkezli yaklaşımdan daha yüksek bir ortalama sergilediği görülmektedir. Aynı zamanda bu araştırmayla paralel olarak antipatik yaklaşımın bu örneklem grubunda da diğer yaklaşımlara oranla daha düşük ortalamalar elde ettiği görülmektedir. Erten ve Aydoğdu'nun (2011) Türkiyeli ve Azerbaycanlı öğrencilerde ekosentrik, antroposentrik ve çevreye karşı antipatik tutum anlayışlarına yönelik yaptıkları araştırmada iki ülke katılımcıları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu farklılığın nedeninin çevre bilinçlerinin farklılığından

kaynaklandığı düşünülmektedir. Türk ve Azeri öğretmen adaylarının çevre merkezli, insan merkezli ve çevrenin korunmasına karşın bireylerin itici tutumlarının genel puanları arasında bulunan farklılardan, bu araştırma bulgularından farklı olarak, Türk öğretmen adaylarının Azeri öğretmen adaylarından daha çevre merkezli tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Thompson ve Borton (1994) yapmış oldukları çalışmada, çevre tutumlarının temelini oluşturan iki neden arasındaki ilişkiyi incelemiştir: Doğa merkezcilik (ekosentrik) ve insan merkezlik (antroposentrik). Araştırmacılar çalışma kapsamında, ekosentrik ve antroposentrik tutumları ve çevresel konulardaki genel isteksizliği ölçebilmek için ölçek geliştirmiştir. Çalışmaya toplamda 115 birey katılmıştır. Ekosentrizm, antroposentrizm ve çevresel konulardaki genel ilgisizliği ölçen maddeler ön araştırmada geliştirilmiş ve test edilmiştir. Ekosentrik tutum ölçeği yedi madde, antroposentrik tutum ölçeği dokuz madde ve çevresel konulara karşı genel ilgisizlik ölçeği ise dokuz maddeden oluşmaktadır. Ayrıca araştırmacılar, çevresel tutum ve davranışlar üzerine yapılacak gelecek araştırmalarda ekosentrik-antroposentrik ayrımın etkilerinin tartışılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Rekreasyon fayda ölçeği alt boyutlarından psikolojik alt boyutun gelir düzeyi ile değişim gösterdiği araştırma bulgularımızda yer alırken literatürde rekreasyon fayda durumunun psikolojik açıdan belirgin olduğunu ortaya koyan araştırmalara (McDonald ve Schreyer, 1991; Heintzman, 2009) ve fizyolojik alt boyut (Mensink ve ark., 1999) ile sosyal alt boyutun daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu gösteren çalışmalara (Yue, 2012) rastlanmaktadır. Algılanan gelir düzeyinin rekreasyon fayda düzeyini değiştirmediğini ifade eden Dergance ve ark.'nın 2003 yılında yaptıkları araştırmada gelir düzeyinin rekreasyonel olarak fiziksel aktivite yapan bireylerin elde ettikleri fayda düzeyine bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda rekreasyon fayda ölçeği ve farklı ölçüm araçları arasında yapılan analizlere de literatürde yer verilmektedir (Chao, 2013; Chiung ve ark., 2014; Kelly, 1978; Kuo, 2013; Ortner ve Mancini 1990; Philipp, 1997; Rundek ve Bennett, 2006; Shyu, 2012). Rekreasyonel fayda ve çevreye yönelik tutumların birlikte incelendiği araştırmalara literatürde sıkça yer verilmediği görülmektedir. Bu bağlamda yapılan rekreasyonel aktiviteler belirli bir rekreasyonel

fayda sağlayacağı gibi özellikle doğada yapılan oryantring gibi aktivitelerin de yine çevre tutumunu değiştireceği öngörülmektedir. Dolayısıyla birbiriyle içe geçmiş olan bu iki kavram araştırma sonucunda elde edilen bulgularda da yer aldığı gibi oryantring gibi doğa temelli aktivitelerde daha çok ortaya çıkmakta ve birbiriyle ilişki içinde olmaktadır. Rekreatyonel aktivite çeşitleri üzerinde yapılacak olan bu tarz çalışmaların ve örneklem gruplarının genişletilerek literatüre bilimsel yönüyle araştırmaların eklenmesi özellikle rekreatyon alanında mevcut ihtiyacı karşılamaya yönelik önemli adımlar oluşturacaktır.

Araştırma sonuçlarına göre doğal kaynaklar kullanılarak ve doğa içinde yapılan spor aktiviteleri ve organizasyonlarına katılan sporcu ve diğer elemanların çevre bilgisine sahip olması ve ekolojik farkındalıklarının artırılması yönündeki gereklilik ortaya koyulmuştur. Sporcu ve diğer organizasyon elemanlarının her türlü hazırlık kampları ve diğer programlarında bu yönde eğitimlere yer verilmesi de yine araştırma bulgularına dayanarak önerilebilir. Bu gereklilikten yola çıkılarak ilgili federasyon ve oryantring sporcularına yönelik çevre eğitim seminerleri düzenlenebilir. Doğayı kullanarak sportif organizasyon yapan federasyonlar (dağcılık, kayak vb.) ve diğer kurumların da organizasyon katılımcılarına doğayla ilgili seminerler vermesi öneriler arasında yer almaktadır. Aynı zamanda farklı branşlardaki sporcuların çevreyle olan etkileşimlerinin, tutumlarının ve bu aktiviteler doğrultusunda rekreatyonel anlamda elde ettikleri fayda durumlarının belirlendiği araştırmalar literatüre kazandırılarak rekreatyon uzmanları tarafından uygulanacak rekreatyonel program ve organizasyonların düzenlenmesinde aracı rol oynayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akgül, B., Ertüzün, E., Karaküçük, S. (2018). Leisure Benefit Scale: A Study of Validity and Reliability. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 25-34.
- Aksın, K. (2019). *Oryantiring Terminolojisi*. Ankara, Gazi Kitabevi, 2.
- Andersson, G. (2001). *Orienteering What's That?*. Silva Sweden, 14.
- Bammel, G., Burrus Bammel, L.L. (1996). *Leisure and human behavior*. Dubuque, Iowa: W. C. Brown.
- Bozdemir, H., Faiz, M. (2017). Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Ekosentrik, Antroposentrik ve Antipatik Tutumları. *Sakarya University Journal of Education*, 8(1), 61-75.
- Chao, C.C. (2013). The relationship among leisure involvement, leisure benefits, and happiness of elementary schoolteachers in Taiwan county. *International Research in Education*, 1(1), 29-51.
- Chiung, E.H, Cheng, Y.T., Shane, C.L. (2014). A study of the influence of college students' exercise and leisure motivations on the leisure benefits – using leisure involvement as a moderator. *International Scholarly and Scientific Research & Innovation*, 8(8), 2382-2386.
- Dergance, J.M., Calmbach, W.L., Dhanda, R., Miles, T.P., Hazuda, P.H., Mouton, C. P. (2003). Barriers to and benefits of leisure time physical activity in the elderly: differences across cultures. *Journal of American Geriatrics Society*, 51, 863–868.
- Erten, S. (2007). The Adaptation Study of the Ecocentric, Anthropocentric and Antipathetic Attitudes toward Environment. *Eurasian Journal of Educational Research*, 28, 67-74.
- Erten, S., Aydoğdu, H. (2011). Türkiyeli ve Azerbaycanlı Öğrencilerde, Ekosentrik, Antroposentrik ve Çevreye Karşı Antipatik Tutum Anlayışları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 158-169.
- Heintzman, P. (2009). The spiritual benefits of leisure. *Leisure/Loisir*, 33(1), 419-445.
- Hung, H.J. (2012). A study on leisure benefits breaking through leisure activities. *Journal of National Taiwan Normal University*, 3(4), 77-92.
- Karaca, C. (2007). Çevre, İnsan ve Etik Çerçevesinde Çevre Sorunlarına ve Çözümlerine Yönelik Yaklaşımlar. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 11(1), 1-19.
- Karahan-Okuroğlu, G. (2012). Hemşirelik Eğitiminin Öğrencilerin Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 3, 27-38.

- Karakaya, Ç., Çobanoğlu, E. O. (2012). İnsanı Merkeze Alan (Antroposentrik) ve Almayan (Nonantroposentrik) Yaklaşımlara Göre Eğitim Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bakış Açıları. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9(3), 23-35.
- Kasalak, M.A., Yurcu, G., Akıncı, Z. (2018). Üniversite öğrencilerinin ekosentrik, antroposentrik ve çevreye yönelik antipatik tutumlarının değerlendirilmesi: Akdeniz Üniversitesi İİBF örneği. *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 1(2), 24-33.
- Kılıç, S. (2006). Modern Topluma Ekolojik Bir Yaklaşım. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 108-127.
- Kuo, C. T. (2013). Leisure involvement, leisure benefits, quality of life, and job satisfaction. *International Review of Management and Business Research*, 2(2), 421-428
- McDonald, B.L., Schreyer, R. (1991). *Spiritual benefits of leisure participation and leisure settings*. Driver, B.L., Brown, P.J., Peterson G.L. (Editör), Benefits of leisure (179 - 194). State College, PA: Venture Publishing.
- Mensink, G.B.M., Ziese, T., Kok, F.J. (1999). Benefits of Leisure-time physical activity on the cardiovascular risk profile at older age. *International Journal of Epidemiology*, 28, 659-666.
- Ortner, D.K., Mancini, J.A. (1990). Leisure Impacts on family interaction and cohesion. *Journal of Leisure Research*. 22: 125-137.
- Özaltın, O., Gül, A. (2006). *Rekreasyon ve Turizm Kapsamında Orienteering (Hedef Bulma) Etkinliğinin Önemi ve Ülkemizdeki Durum Analizi*, Turizm ve Mimarlık Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Antalya, 263-271.
- Philipp, S.F. (1997). Race, gender and leisure benefits. *Leisure sciences*, 19, 191-207.
- Rundek, T., Bennett D.A. (2006). Cognitive leisure activities, but not watching TV, for future brain benefits. *Neurology*, 66, 794-795.
- Shyu, C.S. (2012). A study on the relationship among free-time management, leisure constraints and leisure benefits of employees in resort hotel. *The Journal of Global Business Management*, 8(1), 166-174.
- Thompson, S.C.G., Barton. M.A. (1994). Ecocentric and anthropocentric attitudes toward the environment. *Journal of Environmental Psychology*, 14(2), 149-157.
- Yıldız, K. (2015). *Bilgi ve iletişim teknolojilerinin örgüt içi iletişime etkisi: Türkiye Oryantiring Federasyonu Örneği*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, Doktora Tezi, 13-14.
- Yue, G.J. (2012). *The relationship between leisure involvement of remote control plane activities and leisure benefits*. University of the Great Leaf. School of Management. Master Thesis.

ORCID

Suat KARAKÜÇÜK <https://orcid.org/0000-0001-9144-7307>

Tebessüm AYYILDIZ DURHAN <https://orcid.org/0000-0003-2747-6933>

Beyza Merve AKGÜL <https://orcid.org/0000-0003-2950-4221>

Kenan AKSİN <https://orcid.org/0000-0002-9896-4988>

Ali Selman ÖZDEMİR <https://orcid.org/0000-0002-2513-6073>

SUMMARY

The "orienteering" activity, which initially emerged as a nature sport, is becoming widespread in the framework of recreation and tourism as a leisure activity by expanding its scope today (Özaltın et al., 2006). In Turkey, especially in the 21st century, the orienteering sport, which showed a rapid development in the early years, showed significant growth due to the fact that it was suitable for the geographical structure. The acting is another factor in this growth has Turkey's favorable climate conditions (Yıldız, 2015). In order to evaluate these climatic conditions, the importance of ecocentric, anthropocentric and antipathic attitudes towards the environment emerges when recreational activities such as orienteering are used. An ecocentric mind-centered individual, while recycling or recycling waste, water and energy efficient use of environmental protection while giving priority to anthropocentric people; they want to protect the environment because it is indispensable in improving the quality of life of people and maintaining human life. Individuals with repulsive thoughts about environmental protection can develop antipathic attitudes towards the environment (Erten, 2007). Therefore, the attitude in environmental use forms the basis of sustainable recreation. In this context, individuals provide many benefits such as physical, psychological, social, educational, relaxation and aesthetics through recreational activities (Bammel, 1996; Hung, 2012; Heintzman, 2009; Mensink et al., 1999; Yue, 2012), this level of benefit is mostly psychological, social and physiological. In the light of all this information; the aim of this study is to investigate the antipathic attitudes of the orienteering athletes towards the protection of the ecocentric (nature centered), anthropocentric (human centered) environment and the environment, and to determine its relationship with recreation benefit. The study included 294 orienteering athletes, selected by random sampling, from licensed club athletes participating in competitions at national level, The data were obtained by "Ecocentric, Anthropocentric and Antipathic Attitude Towards Environment Scale which is developed by Thompson and Barton (1994) and adapted to Turkish by Erten (2007). And the Recreational Benefit Scale is used, which developed and reliability studies in the Turkish version by Akgül, Ertüzün and Karaküçük (2008) In the analysis of the data, descriptive statistics, independent single sample test, one-way ANOVA test, Tukey (HSD-LSD) test for in-group comparisons and Pearson Correlation test were used. In this study, .84 for environmental attitude and .95 internal consistency coefficient for recreation benefit were obtained. As a result of the analyzes, the anthropocentric attitudes of the orienteering athletes had the highest average ($44,19 \pm 8,87$), while the ecocentric attitude scores were close to the average ($65,30 \pm 8,24$) and the antipathic attitude scores were below the average ($25, 69 \pm 13,66$). When the recreation benefit scale is examined, participants who exhibit a moderate recreation benefit score ($103.35 \pm$

13.78) have the highest benefit score in the physical (30.27 ± 4.40) and the lowest benefit subscale score in the psychological subscale (34.49 ± 4.95). On the recreation benefit scale, participants with moderate recreation benefit scores received the highest benefit score in the physical subscale and the lowest benefit subscale score in the psychological subscale. According to the findings, significant differences were found between the participants' educational level, perceived income level, daily leisure and orienteering time, ecosentric, anthropocentric and antipathic attitudes towards environment and recreation benefit scale, but no statistically significant difference was found between the gender variable and the scales. According to the findings, the antipathic attitude scores of the participants with lower education level, those with lower income level, those with poor income status and those with higher daily leisure compared to the other groups, the ecocentric attitude score of the participants with higher education level and those who made the orienteering sport the longest, psychological benefit subscale scores of those who described income as good were found to be higher than other groups. At the same time, according to the pearson correlation analysis between the ecocentric, anthropocentric and antipathic attitude towards the environment and recreation benefit scales, a moderate positive relationship was found between environmental attitude and recreation benefit. As a result of the research, it can be stated that education, income and orienteering sport may change the attitudes of individuals towards the environment for a longer period of time, and it can be stated that income can change the level of recreation benefit in terms of psychological benefit.